

НАДАННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Проект фінансується Європейським Союзом та впроваджується компанією GFA Consulting Group GmbH, Гамбург, у консорціумі з Інститутом охорони здоров'я і соціального забезпечення Фінляндії, Гельсінкі. Проект підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України (ЦГЗУ) та створення сучасної системи безпеки крові в Україні.

Інформаційний бюлетень проекту
Березень 2021

Ірина Руденко,

Генеральний директор
Директорату громадського здоров'я та
профілактики захворюваності
Міністерства охорони здоров'я України

Ліво важливою стала підтримка Європейського Союзу. Сьогодні ми інтенсивно працюємо над розвитком проєктів з реформування системи громадського здоров'я, впровадженням медичних інновацій, тестуванням нових логістичних рішень. Разом з фахівцями проєкту "Надання підтримки Україні в розвитку сучасної системи громадського здоров'я" з 2019 року команда МОЗ, зокрема експертні групи Директорату громадського здоров'я та профілактики захворюваності, працюють над реформою системи охорони здоров'я та адаптацією української системи надання медичних послуг до європейських стандартів. Ми переймаємо досвід сусідніх держав у напрямку контролю та профілактики захворювань, розробляємо нові плани та інструкції для національних структур, що працюють в системі громадського здоров'я України.

2020 рік став каталізатором для суспільства, бізнесу і громадських установ. Тому пріоритетом кожної з цих інституцій на поточний рік є розвиток стресостійкості, кризового менеджменту та адаптивності. Система громадського здоров'я прийняла на себе чи не найсильніший удар, який, втім, допоміг оптимізувати роботу МОЗ та підвищити її ефективність.

Пандемія навчила нас об'єднувати зусилля заради спільних цілей та підтримувати одне одного. Для України особ-

Від експертизи медпрацівників залежать мільйони життів, тому напрям реформування медичної освіти наразі є одним з пріоритетних для МОЗ. Ми розв'язали проблему фінансування навчання лікарів-інтернів, забезпечили відділення стаціонарної допомоги та лабораторні центри новою матеріально-технічною базою, працюємо над створенням університетських клінік у медичних вишах та підвищуємо рівень інформаційної гігієни у суспільстві. Взаємодія з експертами проєкту "Надання підтримки

Україні в розвитку сучасної системи громадського здоров'я" допомагає нам тримати високу планку у впровадженні реформ. Мета проєкту сформована відповідно до Порядку денного сталого розвитку ООН до 2030 року, підписантом якого є Україна. Підтримуючи цілі сталого розвитку ООН, ми адаптуємо якість національної медичної допомоги до міжнародних вимог та розвінчуємо стереотипи про систему охорони здоров'я України.

У нещодавньому доробку проєкту "Надання підтримки Україні в розвитку сучасної системи громадського здоров'я": доопрацювання законопроєкту «Про систему громадського здоров'я» під егідою Бюро ВООЗ в Україні; оцінка адміністративних та комунікаційних спроможностей державних закладів громадського здоров'я; підготовка звіту щодо реагування на пандемію COVID-19, переклад нормативних актів ЄС з питань SARS-COV-2; проведення консультаційних нарад щодо впровадження законодав-

ства про безпеку крові; організація майстер-класів, присвячених профілактиці неінфекційних захворювань та курс для підготовки тренерів навчальних сесій онлайн-формату для представників регіональних ЦГЗ та лабораторних центрів. Також розпочалася робота з планування та розробки новітніх навчальних програм для працівників охорони здоров'я в університетах та перегляд чинних положень Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань, що стосуються маркування харчової продукції.

Директорат громадського здоров'я та профілактики захворюваності МОЗ України поділяє цілі та завдання проєкту і сподівається, що наша співпраця допоможе розвинути потенціал та експертизу українських медпрацівників. Фахова підтримка іноземних колег дозволяє удосконалити якість надання медичних послуг в Україні та створити стійку систему громадського здоров'я.

Досягнення проєкту у 2020 році

3-4 грудня 2020 року відбулась презентація щорічних досягнень та результатів проєкту "Надання підтримки Україні в розвитку сучасної системи громадського здоров'я". Ключовий експерт Мохаммед Абуельфараг підсумував минулорічну діяльність та поділився планами проєкту на 2021 рік.

У 2020 році команда проєкту продовжила роботу над трьома компонентами:

- ✦ Консолідація Центру, забезпечення його функціонування відповідно до останніх наукових, технологічних та епідеміологічних змін;
- ✦ Побудова сучасної системи крові в Україні та забезпечення її стабільності;
- ✦ Забезпечення комунікації та підвищення обізнаності громадськості про проєкт.

Відповідно до цих компонентів, експерти проєкту працювали над законодавчою базою, пов'язаною з системою

громадського здоров'я; проаналізували можливості та потреби Центру громадського здоров'я, регіональних центрів та лабораторних центрів Міністерства охорони здоров'я України; розпочали розробку національних кампаній на підтримку громадського здоров'я. Крім того, проєкт активно реагував на пандемію COVID-19 в Україні, проводячи технічні відеоконференції для медичних працівників з метою обміну передовими європейськими практиками. Експерти переклали відповідні директиви ЄС та керівні принципи Європейського центру з профілактики та контролю захворювань. Працюючи над розробкою національної системи безпеки крові, експерти проєкту дослідили рівень якості надання послуг, спрогнозували потреби в крові на наступні 10 років та провели дослідження інституційних можливостей служби крові.

Також у рамках проєкту було проведено цільові онлайн-тренінги для спеціалістів з комунікації МОЗ, ЦГЗ та рЦГЗ. Учасники долучилися до п'яти модулів за наступними темами: «Комунікаційний процес та розробка стратегії комунікації», «Комунікаційні кампанії», «Комунікації та соціальні медіа», «Медіа тренінг», «Кризові комунікації».

Підсилення національної реакції на COVID-19

З метою підтримки українських фахівців сфери громадського здоров'я в розрізі реагування на пандемію COVID-19, керівництво проєкту вирішило продовжити період його реалізації до травня 2023 року. Це забезпечить своєчасне впровадження заходів запланованих від початку, а також додаткових активностей щодо реагування на національну пандемію шляхом створення необхідних структур. Більше того, можливо буде запобігти повторенню подібних спалахів у майбутньому. Для того, щоб забезпечити якісну комунікацію в галузі охорони здоров'я під час пандемії, команда проєкту розробляє комплекс заходів реагування, використання яких забезпечить підтримку відділів зв'язків з громадськістю ЦГЗ та рЦГЗ:

- розробка, перегляд, переклад та оновлення керівних принципів та протоколів щодо пандемії COVID-19 для адаптації ключових повідомлень європейського досвіду

до українського контексту;

- проведення тренінгів у державних закладах громадського здоров'я;
- створення та підтримка освітніх ресурсів для широкої громадськості та конкретних аудиторій системи громадського здоров'я.

Команда проєкту вірить, що продовження діяльності сприятиме розвитку потенціалу відповідного персоналу ЦГЗУ, рЦГЗ та лабораторних центрів МОЗ України, а також оновленню керівних принципів та протоколів щодо пандемії. Ще одна ціль — це укріплення зв'язку між Міністерством охорони здоров'я, Центром громадського здоров'я України, зацікавленими сторонами та громадськістю. Це допоможе системі громадського здоров'я в Україні набутти ознак стійкості — стати більш чутливою, адаптивною та гнучкою.

Підсумки навчальних модулів з епідеміологічного нагляду

У перший тиждень лютого 2021 року відбувся навчальний модуль на тему "Актуальні питання епідеміологічного нагляду", розроблений спільно з ЦГЗУ. Тренерами виступили експерти проєкту "Надання підтримки Україні в розвитку сучасної системи громадського здоров'я" Оксана Артемчук та Анастасія Тароянц та спеціалісти Департаменту організації епідеміологічного нагляду ЦГЗ МОЗ України.

Онлайн-захід провели для медичних працівників, сімейних лікарів, інфекціоністів, епідеміологів та працівників лабораторій. Експерти розказали, як в ЄС регулюється

епідеміологічний нагляд за інфекційними захворюваннями. Крім цього, пояснили, як відбувається процес звітування та ознайомили учасників з положеннями наказу МОЗ «Про затвердження Порядку ведення обліку, звітності та епідеміологічного нагляду за інфекційними та неінфекційними захворюваннями».

Додатково спікери наголосили на пріоритетних напрямках взаємодії різних секторів охорони здоров'я та громадського здоров'я у сфері здійснення епідеміологічного нагляду за інфекційними захворюваннями.

Як вплинула пандемія на сферу громадського здоров'я у Фінляндії?

23 лютого в онлайн-режимі відбувся інтерактивний майстер-клас для понад 200 учасників: сімейних лікарів, епідеміологів, фахівців з інфекційних захворювань та працівників центрів громадського здоров'я в Україні.

Модерувала захід національна експертка проєкту Світлана Пхіденко, а міжнародні експерти з Інституту охорони здоров'я та соціального забезпечення Фінляндії (THL) Тііна Лаатікайнен та Пекка Джусілахті розповіли учасникам, як працює система охорони здоров'я у Фінляндії та які її елементи може запозичити Україна. Крім цього, спікери

поділилися даними про вплив пандемії COVID-19 на функціонування фінського суспільства та державної системи громадського здоров'я.

Зокрема, виникло питання з довгим очікуванням у черзі на надання невідкладної медичної допомоги. Під час пандемії у Фінляндії зменшилась кількість відвідувань дітей лікарями, відвідування шкіл, стоматологічних клінік, а також кількість скринінгів на рак. Водночас зменшилась кількість злочинів, пов'язаних із насильством, а також травмування та захворювань дітей.

SWOT-аналіз маркування харчової продукції в Україні

Експерти проєкту Ерки Вартіаінен та Світлана Пхіденко та спеціалісти Центру громадського здоров'я МОЗ підготували звіт на тему «Аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз маркування харчової продукції в Україні». Необхідність такого дослідження зумовив той факт, що нездорова дієта є однією з головних причин незадовільного стану здоров'я українців (за оцінкою 2019 року).

Національний план дій щодо неінфекційних захворювань передбачає вдосконалення законодавства у сфері маркування харчової продукції. Це не тільки сприятиме пропаганді здорового харчування, але й надасть можливість споживачам легко розпізнавати здорову їжу та робити правильний вибір. Впровадження якісної системи маркування (з чітким описом продукту, його поживних речовин та наявності емульгаторів) повинно бути частиною ефективної маркетингової стратегії у всіх країнах.

Перше засідання Робочої групи з перегляду національних пріоритетних програм та настанов, спрямованих на вдосконалення маркування харчової продукції, відбулося

10 грудня 2020 р. Робоча група з 42 учасників зустрілась в режимі онлайн. У дискусії взяли участь представники Департаменту охорони здоров'я МОЗ України, ЦГЗ, наукових кіл, професійних асоціацій, неурядових організацій та представники приватного бізнесу.

Ключові та неключові експерти підготували SWOT-аналіз сучасної системи маркування харчової продукції. Однією з сильних сторін виділили прийняття Закону "Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів", який є дієвим механізмом інформування споживачів про інгредієнти, їх склад, харчову цінність, режим споживання продуктів тощо.

Найслабшим місцем є те, що сучасна система маркування не надає конкретної інформації щодо груп пацієнтів з хронічними неінфекційними захворюваннями.

Потенційною можливістю є готовність ЗМІ співпрацювати з метою підвищення обізнаності громадськості про переваги маркування харчової продукції. Головною загрозою наразі може стати затримка прийняття та імплементації норм у зв'язку з COVID-19.

Оцінювання національних навчальних програм з системи громадського здоров'я

Особлива роль у реформуванні системи охорони здоров'я в Україні відведена розробці сучасних навчальних планів охорони здоров'я, що забезпечують набуття відповідних компетенцій, знань та навичок випускниками магістерських та бакалаврських програм. Так, команда проєкту, що складалася з експертів Тііни Лаатікайнен, Світлани Пхіденко, Олафа Хорстіка та керівника Предрага Дюріча, підготувала ще один звіт: «Огляд навчальних планів з системи громадського здоров'я українських навчальних закладів». Звіт продемонстрував, що в навчальних програмах магістрів та бакалаврів в Україні:

- ✦ економіка охорони здоров'я та економічна оцінка не достатньо охоплені;
- ✦ більшість навчальних програм орієнтовані на охорону здоров'я та декілька медичних або клінічних компонентів. У деяких закладах основний наголос роблять на контролі над епідеміями, біобезпеці та гігієні;
- ✦ компетенції, необхідні для планування, управління, пропаганди та оцінки практичної роботи та діяльності, у навчальних компонентах відсутні;
- ✦ навчальні програми для магістрів охоплюють більше тем, пов'язаних із комунікацією, культурою та адвока-

цією. Вони ж є відносно слабкими в навчальних програмах для бакалаврів;

- ✦ у навчальних програмах майже немає тем, орієнтованих на роботу з соціумом та профілактику захворювань;
- ✦ охорона праці висвітлюється в деяких навчальних програмах, але нещасні випадки та травми згадуються лише в деяких навчальних програмах для бакалаврів.

Серед рекомендацій для ЦГЗ, у співпраці з університетами та іншими навчальними закладами, які проводять навчання для фахівців у галузі громадського здоров'я — розробити програми додаткової освіти для ключового персоналу, особливо в тих галузях, де персонал потребує підвищення кваліфікації. Це можна втілити шляхом створення окремих, спеціалізованих навчальних програм у ВНЗ. Інший спосіб — це створення можливостей для постійного навчання персоналу за допомогою внутрішніх навчальних заходів (або національних чи міжнародних можливостей). Експерти у звіті зазначили, що адміністрації ВНЗ варто звернути увагу на розробку навчальних програм для магістрів та бакалаврів, які зможуть ширше охопити загальні компетенції фахівців у галузі громадського здоров'я. Тісна співпраця між ЦГЗ та навчальними закладами безумовно стимулює майбутній розвиток.

Навчальний курс для підготовки Е-тренерів

Під час пандемії COVID-19 одним з пріоритетів закладів громадського здоров'я стало удосконалення навчання медичних працівників. Разом з експертами проєкту з проведення тренінгів Центр громадського здоров'я України та регіональні центри громадського здоров'я розробили курс з фасилітації навчання "Підготовка Е-тренера" у березні 2021 року. Мета цього курсу — навчити учасників впевнено виконувати роль фасилітатора в навчальних онлайн-курсах.

Протягом занять учасники знайомилися з вибраними

інструментами та методиками фасилітації синхронних онлайн сесій та асинхронних занять на навчальній платформі «edX» у ЦГЗ України.

Співавторами та тренерами курсу виступили Крістін Фенц (старший тренер і консультант «GFA Consulting Group») та Анастасія Тароянц (тренер, психолог та спеціаліст Українського інституту політики громадського здоров'я (УІПГЗ)). Єдиною вимогою до учасників була наявність досвіду проходження онлайн-курсів та час для проходження усіх чотирьох занять.

Крістін Фенц,

Старший неключовий експерт з тренінгів, старший тренер та консультант відділу С³ для кращого навчання GFA Consulting Group

ЯКІ НАВЧАЛЬНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПЕРСОНАЛУ ЦГЗ, РЦЗ ТА ПРАЦІВНИКІВ ЛАБОРАТОРНИХ ЦЕНТРІВ ВИ РОЗРОБИЛИ В РАМКАХ ПРОЕКТУ? ЯКИМИ БУЛИ РЕЗУЛЬТАТИ? ЯКІ НАВИЧКИ ПЕРСОНАЛУ БУЛИ ВДОСКОНАЛЕНІ?

У рамках цього проекту я розробила два онлайн-курси: один тренінг з комунікацій у 2020 році та курс „Підготовка Е-тренера” про те, як проводити інтерактивні курси електронного навчання у 2021 році. Під час тренінгу з комунікацій два експерти проекту — Дмитро Коник та Марко Лехтенмекі — взяли на себе ініціативу із вдосконалення навичок учасників під час розробки комунікаційних стратегій, організації комунікаційних кампаній, налагодження якісної роботи із соціальними мережами та журналістами, а також, що важливо, реагування на кризові ситуації. Остання тема виявилася надзвичайно корисною для комунікаційників під час пандемії COVID-19. Курс „Підготовка Е-тренера” розширив впевненість та компетенції учасників під час роботи на онлайн-тренінгах. Учасники ознайомились з інструментами та методами для синхронних відеоконференцій та асинхронних заходів (вікторини, форуми та письмові завдання) на навчальній платформі ЦГЗ edX.

ЯКІ ПРИЙОМИ ТА ПІДХОДИ ЗІ СВОГО ПОПЕРЕДЬОГО ПРОФЕСІЙНОГО ДОСВІДУ ВИ ЗАСТОСОВУВАЛИ ПРИ СКЛАДАННІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПЕРСОНАЛУ ЦГЗ?

Протягом останніх десяти років я розробляла та впроваджувала численні курси офлайн та онлайн-тренінгів, серед яких було багато програм підготовки тренерів. Протягом 2020 року внутрішній підрозділ GFA С³ („Для кращого навчання”) зібрав достатньо хороших практик для онлайн-навчання. Курс «Підготовка Е-тренера» втілює суть цих наших найкращих практик. Мій підхід до цього курсу базувався на циклі „активного” навчання, який ми також застосовуємо на очних курсах: ми зазвичай починали з активізації наших учасників, наприклад через групове завдання. Ще на пленарному засіданні були представлені та обговорені результати групової роботи, після чого я надала слово тренеру, аби він узагальнив ключові повідомлення сесії та зв'язав їх з контекстом роботи учасників.

ВИ — СТАРШИЙ ТРЕНЕР ТА МЕТОДИСТ ОНЛАЙН-КУРСУ "ПІДГОТОВКА Е-ТРЕНЕРА", ЯКИЙ БУЛО ЗАПУЩЕНО У БЕРЕЗНІ. ЯКОЮ БУЛА МЕТА ЦІЄЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ВИ ВИКОРИСТОВУВАЛИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧАСНИКІВ ДЛЯ ФАСИЛИТАЦІЇ ТА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ?

Метою навчання було надання можливості працівникам громадських центрів та лабораторій самостійно проводити онлайн-курси. Цей скіл став надзвичайно важливим після оголошення локдауну через COVID-19. Саме час для покращення навичок електронного навчання! Навіть коли COVID-19 одного дня зникне, я впевнена, що Центри громадського здоров'я працюватимуть в Інтернеті набагато більше, ніж раніше.

Наш метод полягав у тому, щоб дозволити працівникам системи громадського здоров'я самостійно користуватися онлайн-інструментами. Наприклад, замість того, щоб пояснити, що таке віртуальна дошка або яка різниця між Інтернет-форумом та електронним завданням, ми дозволяємо учасникам використовувати ці інструменти, дискутувати про свій досвід та узагальнювати "золоті правила" використання кожного інструменту. Зараз онлайн-освіта надзвичайно актуальна.

ЯК ЗРОБИТИ ПРОЦЕС ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ ЗАХОПЛИВИМ ТА ЕФЕКТИВНИМ? ЯКІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМАТИ МОЖНА ЗАСТОСУВАТИ, ЩОБ УТРИМАТИ УВАГУ ТА ПРИХИЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ?

Навчальний курс був організований як поєднання реальних занять та домашніх завдань на навчальній платформі ЦГЗУ. Ми використовували різні інструменти для того, щоб зробити навчання максимально інтерактивним: інструмент для голосування (Mentimeter) для мозкового штурму, невеликі опитування та оцінки, та віртуальна дошка

(Padlet) для візуалізації результатів групової роботи. Сеанси в прямому ефірі проводились із Zoom — він дозволяє вести групову роботу в секційних сесіях та коментувати процес у чаті. У перервах між живими сесіями учасники виконували домашні завдання для закріплення попереднього заняття і ознайомлення з темою наступного. Для цього ми використовували вікторини, форуми та групові робочі завдання, які потрібно було завантажити на платформу.

Матеріали тренінгу були доступні для учасників у формі інформаційних таблиць з кожної теми.

З ЯКИМИ ПРОБЛЕМАМИ ВИ ЗІТКНУЛИСЯ ЯК ТРЕНЕР І ЯК ЇХ РОЗВ'ЯЗУВАЛИ?

Інтернет-навчання має дуже специфічні бар'єри, які нам потрібно подолати як тренерам, оскільки вони впливають на мотивацію та результати навчання. Близькість до учасників є однією з проблем: кожна людина сидить у іншому місці, і немає можливості для особистих розмов. В учасників є велика спокуса "зіскочити" та паралельно працювати над іншими завданнями. Крім того, часто виникають проблеми з підключенням, обладнанням, таким як камери, перевантаженням технічних інструментів. Ще однією проблемою в електронному навчанні є менеджмент учасників та надання їм вичерпної інформації про проєкт. Я завжди намагаюся поставити себе на місце учасника тренінгу. Думаю про те, які інтерактивні інструменти підходять для активізації групи та зв'язку учасників. Я надаю можливість зворотного зв'язку, використовую методи візуалізації, розробляю практичні фонові матеріали з ключовими повідомленнями тощо.

Для мене головним викликом є можливість якісно відповідати потребам і очікуванням учасників. Тільки тоді вони залишать тренінг, зробивши важливі висновки для свого професійного та особистого розвитку.

Мохаммед Фарук,

ключовий експерт проєкту з питань системи безпеки крові

ВИ — ЕКСПЕРТ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ КРОВІ. РОЗКАЖІТЬ ПРО ТЕ, ЯК ЗАКОНОДАВЧО ВИРІШУВАЛИСЬ ПИТАННЯ ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ НА РІВНІ ЄС?

У 2002 році Європейський Союз створив законодавчу базу для встановлення високого рівня якості та безпеки крові та компонентів крові з прийняттям Директиви 2002/98 / ЄС. Цю Директиву ЄС про кров можна вважати першою та провідною спробою сформулювати єдині стандарти якості та безпеки крові та компонентів крові людини, і вона покладає головне зобов'язання на держави-члени та визначені ними компетентні органи здійснювати регулярні перевірки та контроль закладів крові на їх території. Крім того, вона вимагає від усіх установ крові встановити та підтримувати систему якості, що базується на принципах належної практики. Ця директива вважається основоположною, вона стала ключовою для розробки ще трьох окремих Директив, що визначають технічні заходи щодо впровадження.

Перша з них, Директива (2004/33/ЄС), встановлює технічні вимоги щодо придатності донорів крові та плазми та

скринінгу донорської крові в Європейському Співтоваристві, як це вимагається в Директиві 2002/98/ЄС. Друга, Директива 2005/61 / ЄС, стосується відстеження та повідомлення про серйозні побічні реакції. Остання, Директива 2005/62/ЄС, зосереджена на системі якості для закладів крові, і вона встановлює стандарти та технічні умови для цих установ. Незважаючи на те, що ці директиви є обов'язковими, і всі держави-члени ЄС зобов'язані прийняти цю правову базу, вони залишають відкритим досить широкий простір для окремих країн-членів щодо форми та методу дотримання визначених вимог.

НАСКІЛЬКИ, НА ВАШУ ДУМКУ, ЄС ЗРОБИВ АКЦЕНТ НА БЕЗПЕЦІ КРОВІ В УКРАЇНІ?

Україна не залишилася осторонь подій у галузі переливання крові на рівні ЄС. У 2014 році ЄС та Україна підписали Угоду про асоціацію з конкретним розділом про співробітництво, пов'язаним із охороною здоров'я, який передбачає поступове наближення законодавства України до законодавства, стандартів і практик ЄС у сфері громадського здоров'я. Сюди зараховують законодавство ЄС, що

стосується безпеки крові (Директива 2002/98 / ЄС).

Наприклад, у главі 22 цієї Угоди про асоціацію, зокрема, у статті 427, зазначено: «Співпраця охоплює, зокрема, такі сфери: (d) якість та безпеку речовин людського походження, таких як кров, тканини та клітини ...» та стаття 428: «Україна повинна поступово наближати своє законодавство та практику до принципів законодавства ЄС, зокрема щодо інфекційних хвороб, крові, тканин та клітин, ...». Це повністю узгоджується з інтересами уряду України, оскільки зміцнення системи крові вже визначене пріоритетом у плані першочергових дій уряду до 2020 року затвердженому в 2017 році Кабінетом Міністрів України. У лютому 2019 року план було введено в дію, оскільки Кабінет Міністрів затвердив стратегію розвитку національної системи крові на період до 2022 року. Ця стратегія передбачає реорганізацію системи крові на трьох рівнях: національному, регіональному та госпітальному. Реорганізація на національному рівні передбачає створення Національного компетентного органу, що виконує функції регулювання та інспекції системи крові, та Національного трансфузіологічного центру, що виконує функції управління, координації та моніторингу надання послуг.

ЧИ НЕ МОГЛИ Б ВИ ДОКЛАДНІШЕ РОЗПОВІСТИ ПРО МЕТУ ПРОЄКТУ ТА ПРО ТЕ, ЯК ВІН ПОВ'ЯЗАНИЙ ІЗ ГРОМАДСЬКИМ ЗДОРОВ'ЯМ?

Загальна мета проєкту чітко робить акцент на сприянні модернізації та розвитку стійкої системи громадського здоров'я та підтримці створення сучасної системи безпеки крові в Україні відповідно до законодавства, вимог та практик ЄС. У зв'язку з цим варто зазначити, що забезпечення доступності, якості, безпеки крові та її компонентів продовжує залишатись основною проблемою в галузі охорони здоров'я на міжнародному та європейському рівнях. Що стосується безпеки крові, цей проєкт закликає головним чином до гармонізації законодавства та розвитку національної системи крові за двома напрямками - надання послуг та нагляд за постачанням безпечної крові від добровільних та безоплатних донорів.

ЯКІ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ В УКРАЇНІ, ЯКЩО ТАКІ Є?

Уряд України вже прийняв деякі стратегії реформування української системи переливання крові, проте ця реформа стикається з багатьма проблемами. Головним недоліком системи була стара, складна, обмежувальна, неповна законодавча база, що не відображала фактичної практи-

ки, та прийнятої наразі міжнародної доказової медицини. Також дозволялось платне донорство без обмежень. На щастя, ця правова база була виправлена шляхом прийняття нового закону про безпеку та якість донорської крові в Україні (Закон № 931-IX від 30.09.2020), однак це лише перший крок до вирішення багатьох інших проблем, що стоять перед українською системою.

Інші питання, які залишаються проблематичними для системи, включають: відсутність компетентного або керівного органу з питань переливання крові, фрагментацію системи до небезпечного рівня, що не дозволяє досягти ефективності за рахунок масштабу, недостатність запасів крові для задоволення потреб системи охорони здоров'я, як це визначено за міжнародними стандартами, мінливість в інституціоналізації систем управління якістю та обмежена стандартизація технічних операцій та процедур регіонах, неефективне використання крові та компонентів крові з клінічної точки зору, і, нарешті, обмежені можливості навчання та складний кар'єрний шлях для професіоналів у цій сфері.

ЯКІ ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ, НА ВАШУ ДУМКУ, МАЄ СИСТЕМА ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ В УКРАЇНІ?

Використовуючи прості інструменти організаційного розвитку, наприклад SWOT-аналіз, можна легко зрозуміти, що система крові в Україні має великий потенціал. Більшість слабких сторін та загроз цієї системи можна перетворити на сильні сторони та можливості. На додаток до політичної волі, що видно із прийняття нового закону про безпеку крові, це можна реалізувати лише доклавши багато зусиль та працюючи відповідально.

Однією з великих сфер потенціалу є швидка трансформація української системи громадського здоров'я за допомогою сучасних електронних інструментів (як-от eHealth); зайве підкреслювати, що Україна наразі перетворюється на центр інновацій в галузі інформаційних технологій. Інша сфера потенціалу зумовлена чисельністю населення, що, з одного боку, означає більшу потребу в крові, але, з іншого боку, забезпечує велику базу донорів крові. Розгалужена мережа регулярних залізничних сполучень - це перевага, яка дозволяє мати більш централізовану систему транспортування крові у різні регіони.

І останнє, але не менш важливе: бажання та готовність професіоналів, які працюють у системі переливання крові, є одним із "найсолодших плодів", який можна використати, інтегруючи цих фахівців у міжнародні сфери переливання крові шляхом участі у міжнародній базі знань та науково-дослідницьких заходах.

Загальною метою проєкту є підтримка модернізації та розвитку стійкої системи громадського здоров'я, здатної забезпечити запобігання хворобам та стандарти якості відповідно до законодавства, вимог та практик ЄС. Проєкт сприяє зміцненню національного лідерства та потенціалу щодо планування та провадження політики у сфері громадського здоров'я. Проєкт підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України та створення сучасної системи безпеки крові в Україні.